

Úvodní slovo

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jsme na začátku roku 2019, ve kterém oslavíme 100 let od vzniku OSA, a tak přináším další střípky do mozaiky jeho historie. Jedná se o období jakési reinkarnace od roku 1990 přibližně do roku 2000 (doba bronzová). Další období (dobu digitální), tedy nedávno dobu ještě živou, mi komentovat nepřisluší.

Historie OSA třetí část — doba bronzová (sametová revoluce) 1990—2000

Po dlouhých 30 letech se 17. 1. 1990 opět schází řádné valné shromáždění, na kterém byl konečně demokraticky zvolen nový výbor a dozorčí rada. Poslední valné shromáždění v předcházejícím období se uskutečnilo v květnu 1960. Byl jsem tehdy jeden z mála mladších autorů, který byl zastupovaný již od roku 1976. A tak mě kolegové přesvědčili, abych se stal volebním kandidátem Svazu autorů a interpretů s podporou stávkového výboru Pražského kulturního střediska, jehož jsem byl aktivním členem. Ve volbách jsem uspěl, ale to jsem ještě nevěděl, do čeho se řítím. Především, že kandidovat do výboru OSA mojí ambicí nebylo. Představy, které jsme tehdy o činnosti OSA měli, byly přece jen dost mlhavé. Bral jsem to jednoduše jako úkol, který mi byl naší komunitou přidělen, a tak jsme s ostatními

„revolucionáři“ napochodovali do „baráku“ zjednat nápravu. Měla to být hračka, ale hned na počátku došlo ke kuriózní situaci. Proběhly volby, ale stále platila stará právní úprava, kdy členy výboru jmenoval ministr kultury. Tehdejší ministr Milan Uhde dostal seznam zvolených zástupců a vystavil nám jmenovací dekrety. Bohužel ponechal ve funkci ředitele Ing. Otakara Lance, který patřil ke kádrům bývalého režimu. Nový výbor začal okamžitě pracovat a jeho předsedou byl zvolen skladatel vážné hudby Věroslav Neumann, který byl současně ředitelem konzervatoře v Praze. Chtěli jsme co nejdříve provést restart OSA, ale jaksi nám chybělo resetovací tlačítko. Brzo jsme pochopili, že to nebude tak jednoduché. Za několik měsíců se ukázalo, že ministrem potvrzený ředitel se nalézá v Cibulkových seznamech spolupracovníků Státní bezpečnosti. Okamžitě jsme ho odvolali a na jeho místo nastoupil tehdejší vedoucí právního oddělení OSA JUDr. Josef Slanina. Úsměvné na tom bylo, že v Mladém světě z roku 1988 byl s ředitelem Lancem tento rozhovor. MS: *Nemůže se už stát, že se do vedení OSA dostanou lidé, kteří tam nepatří?* Lanc: *Ne, pokud by se tak stalo, nechtěl bych u toho být.*

V první fázi jsme museli rozklíčovat celou stávající organizační strukturu a finanční toky v OSA. Skutečně se prokázalo, že výplaty honorářů byly z dnešního pohledu subjektivně a svévolně ovlivňovány. Autoři byli kategorizováni a jejich nároky přepočítávány. Zvýhodnění byli autoři podle žánru, zásluh a politické příslušnosti. Příjmy autorů populární hudby byly bez ohledu na skutečnost zastropovány. Po zápisech a dokumentech, jakým způsobem tehdejší výbor rozhodoval, se slehla zem. Než jsme to fyzicky převzali, byly všechny citlivé dokumenty z archivu OSA skartovány. Proti „socialistickému“ prerozdělování honorářů se nový výbor ostře vymezil. Současně podal trestní oznámení na minulé vedení, pro manipulace s honoráři autorů a pro neplnění řádných povinností při správě svěřených autorských práv. Policie nakonec případ odložila jako neodůvodněný. Podle

jejího závěru jednání „předlistopadového“ vedení OSA nebylo v rozporu s tehdejším právním řádem ani organizačním řádem OSA platným v době žalovaných skutků. Tedy stejný výsledek jako v roce 1988. V roce 1990 jsme očekávali jiné rozhodnutí. Ale i zde se uplatnilo pravidlo „kontinuity práva“, které jako by najednou nebylo zajedno se zdravým rozumem. Tyto zkušenosti přirozeně vedly nový výbor k hledání takových postupů a mechanismů při rozúčtování, kdy bude jakýkoliv subjektivní zásah orgánů OSA vyloučen. Je zjevné, že tato strategie má u většiny členů OSA stálou podporu dodnes.

Museli jsme co nejrychleji připravit nové základní dokumenty naší organizace. Nejdůležitější byly stanoviny a vyúčtovací řád. Museli jsme pročíst všechny dokumenty OSA včetně autorského zákona i dostupné materiály zahraničních ochranných úřadů. Obrátili jsme se na partnery ze sousedních zemí, se kterými jsme velmi rychle obnovili přátelské vztahy. Nejbliže nám stála německá GEMA, a to jak geograficky, tak největším objemem užití české hudby a konečně i koncepcí vyúčtovacího řádu, který byl v minulosti velmi podobný. Sestavili jsme tzv. legislativní komisi, která již prvním rokem vypracovala nové stanoviny, které opět obnovily členský

princip. To znamená, že všichni jsou zastupováni za rovných podmínek, ale členem sdružení se může stát jen takový nositel autorských práv, jehož smluvní vztah s OSA trvá nejméně pět let a splnil stanovený limit ročních příjmů. Takový člen má právo účastnit se valného shromáždění, volit a být volen do orgánů OSA. S vyúčtovacím řádem to bylo o něco těžší. V roce 1992 jsme vypracovali a přijali „zásady vyúčtovacího řádu“ a již jsme postupovali podle nové bodovací tabulky pro veřejné provedení živé hudby, převzaté od německé GEMA. Před zavedením nové tabulky byla spuštěna velká „přebodovací“ akce. Prakticky několik dnů v týdnu se scházela komise tvorby posílená o další dobrovolníky, která během půl roku musela přebodovat celý archiv OSA. Znamenalo to vzít každou kartičku, na které autor ohlašuje své dílo, do ruky a převést původní body na nové. Těch kartiček má OSA desetitisíce a o elektronicky vedeném archivu se nám mohlo jenom zdát. Teprve od roku 1993 platil nový vyúčtovací řád. Dnes máme samozřejmě archiv a všechny databáze vedené elektronicky a s body již nepracujeme. Základem výpočtu autorské odměny je přímé rozúčtování, tedy inkaso za konkrétní produkci.

Hned od počátku jsme napravili dnes nemyslitelné křivdy předlistopadového ochranného svazu, který odmítal některé autory přijmout do zastupování. Důvody byly politické nebo ideologické, často účelově maskované nízkou „odbornou“ způsobilostí žadatele, například neznalostí not. Takoví autoři neprošli u přijímací komise a celá léta přicházeli o příjmy z veřejného provozování. Přijímací komisi již nemáme, byla před lety zrušena. V novém výboru bylo také obnoveno zastoupení nakladatelů, i když zpočátku v menším poměru než dnes. Postupně s nárůstem jejich činnosti se jejich zastoupení ustálilo na současném poměru, a to podle doporučení Mezinárodní organizace ochranných společností — CISAC (International Confederation of Societies of Authors and Composers). V 90. letech jsme

se také museli vyrovnat s technickým zaostáváním OSA za našimi partnery z rozvinutých zemí. Předlistopadové vedení svou politikou co nejnižších nákladů zavinilo naprosté zaostání v oblasti výpočetní techniky. Během 90. let jsme proto museli investovat vysoké částky do vybudování vlastní sítě informačních technologií. Pro ochrannou společnost, která pracuje především s daty, to ale byla, je a bude naprostá nutnost.

V dalším období byl předsedou výboru zvolen Karel Svoboda a později jej vystřídal Petr Janda. V 90. letech se OSA musel začít vyrovnávat s fenoménem nelegálního kopírování. S rozvojem digitální techniky se ruku v ruce šířila vypalovaná CD a později je nahradil nelegální download (stahování z internetu). To tvrdě postihlo nositele práv a vydavatele hudebních nosičů. K tomu mohu říci jedině. Pirátství zůstává pirátstvím, i kdyby se ho dopouštěli úplně všichni.

V roce 1990 OSA začínal přibližně s 80 zaměstnanci, s vlastní administrativní budovou a s inkasem 146 mil. Kč. Vše ostatní jsme museli vybudovat znovu, jako na zelené louce. Nejtěžším úkolem ale bylo získat pro ochranný svaz společenský kredit. Jeho jméno, budované od založení v roce 1919, bylo již dávno zapomenuto. V období 1939 až 1989 pracoval OSA ve zcela nesvobodném prostředí. Když odečtu dva poválečné roky, tak existovat 48 let v područí totalitních režimů nebylo pro ochrannou organizaci, která je založena na demokratických principech a samosprávě, vůbec lehké. Krom toho se OSA musel od roku 1948 pohybovat v prostředí, kde neexistovalo tržní hospodářství. Jako zázrakem ale vše přežil.

Díky bouřlivému rozvoji nových technologií, umožňujících neomezené uchování a přenos zvuku, vstoupila hudba, téměř symbolicky v době milénia, do nové éry. Hudba může být v digitální formě užívána kdykoli a kdekoli po celém světě neomezeným počtem subjektů, aniž by se vyčerpala nebo snižovala její kvalita. Všechny druhy hudby jsou stále dostupné většině lidí

na planetě 24 hodin denně. A tisíce muzikantů se právě pokoušejí vytvořit hudbu další. V každém roce přijde na trh cca 13 milionů hudebních snímků. Takové prostředí klade na OSA nové nároky a přináší nové výzvy. Ochrana autorských práv je neustálý proces a vodítkem by nám mohla být věta z Všeobecné deklarace lidských práv: „Práva k duševnímu vlastnictví se mají rozvíjet pro dosažení přiměřené rovnováhy mezi ochranou tvůrců a zájmy uživatelů duševního vlastnictví.“

Luboš Andršt 21. 11. 2018

Úplně závěrem dnešního úvodníku mi dovoluňte dodat ještě něco zcela osobního. Za ta léta jsem díky OSA poznal mnoho skvělých lidí, které bych jinak nepotkal. Ti lidé jsou přitom z různých oblastí — vážná hudba, pop, dechovka, folklor, básníci i obchodníci, tedy textaři a nakladatelé. Projevil jsem jim respekt i přátelství a oni mi ho opětovali. A to je také odpověď na případnou otázku, proč jsem přes všechny peripetie zůstal v OSA pracovat tak dlouho. Za prvé věřím, že ochrana duševního vlastnictví je správná věc, za druhé jsem pochopil, že je to těžký úkol a taková výzva mě motivuje, a za třetí, když pomyslím na všechny ty naše členy, nemůžu jinak než říct stejně jako na počátku „je to dobrá parta“.

Hodně zdraví, úspěchů a štěstí
v novém roce 2019
přeje všem váš

Luboš Andršt

